ԱՍՏՈՒԱԾ ՃԱՆՉՆԱԼ ՅԱԻԻՏԵՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ ՍՏԱՆԱԼ Է

1. Ճանչնալ զԱստուած
2. Ներէ Մեզի Մեր Պարտքերը
3. Մարդ-Արարածին Գոյապատճառը
4. Մարդկային Գրագոյն Տենչը՝
   Անմահութիւնն է

ԱԼՊԷՌ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ
ՀԱՅ-ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ

2010

ՏԷ՞Ր ՓՐԿԷ՛

ՏԷ՞ր դո՛ւն փրկէ մարդիկն ամէն
Հարուստ ըլլան թէ չ֊ֆաւոր,
Որոնք հոգւով ֆեզ կ՛աղօթեն,
Որ իրենց տաս սրտի անդորր։

Մեղանչողին միտքը խաւար
Մաքրազտէ՛ դուն մեղքերէ,
Փրկութիւն նոր տո՛ւր բաւարար,
Որ ֆեզ պաշտեն ամէն րոպէ։

Բարութեանդ յոդ աղբիւրէն
Առատօրէն տո՛ւր ամէնուն
Սիրտ ամոքող յոյս, սէր նորէն,
Որ միշտ ապրին խինդով անհուն։

ՏԷ՞ր բարեգութ դուն միշտ փրկէ
Մեղաւորներն հոս կամ այլուր
Անբաւելի մեծ մեղքերէ,
Դարձո՛ւր անոնց հոգին մաքուր։

Սարգիս Պալեան
Մոնթրէալ, 1980

ՃԱՆԶՆԱԼ ԶԱՍՏՈՒԱԾ
Յովհաննէս ԺԷ.3

Ի՞նչ կը նշանակէ Աստուած ճանչնալ: Ի՞նչ կը նշանակէ ճանչնալ անձ մը, որ չենք տեսած, հետը չենք խօսած և ձայնը չենք իմացած: Միթէ կարելի՞ է: Այո, "Կանթեղալոյս" հրատարակութեան պատճառաւ այնպիսի՛ մտերիմ յարաբերութեան մէջ մտած եմ զանազան անձնաւորութեանց հետ, որոնց բացատրութիւնը, գրականօրէն անկարելի է տալ: Եթէ մէկը, պատահի որ մեր թղթակցութիւնը կարդայ, պիտի կարծէ թէ դպրոցական դասընկերներ եղած ենք մեր պատանեկութեան: Հետեւաբար Յիսուսի նկարագրած--

«Յաւիտենական կեանքը այս է՝ որ ճանչնան Քեզ միակ ճշմարիտ Աստուած, և ճանչնան Յիսուս Քրիստոսը, զոր դուն ղրկեցիր»,--Յով. ԺԷ.3

յաւերժաբարբառ խօսքերը, թէ՛ իրաւ են թէ՛ յատկանշական և բնորոշիչ: Երկա՛ր դարերով բազմաթիւ "աստուածաբաններ" և իմաստասէրներ վիճած են իրարու հետ, թէ ի՞նչ կը նշանակէ հաւատալ կամ սիրել զԱստուած: Մարդկայնաբար կարելի չէ՛ բանաձեւուած հաւատալիք մը գրել Աստուծոյ մասին, որովհետեւ մեր պաշտած Արարիչ Աստուածը առարկայ մը կամ նիւթ մը չէ, այլ՝ Հոգի՛ և արարչագործ Անձնաւորութիւն: Երբ մարդկային անձնաւորութիւնը անչափելի և անկըշռելի է, ինչպէ՞ս կարգ մը կրօնաւորներ կը ջանան գրաւոր (հաւատոյ հանգանակներու) միջոցով նկարագրել և պարտադրե՛լ իրե՛նց հաւատքը ուրիշներու, ու միեւնոյն ժամանակ Զայն կոչել.

«Խորհուրդ Խորին Անհաս Անսկիզբ»...:

Յիսուս Քրիստոս երբեք չէ պատուիրած, որ Իր աշակերտները բացատրեն զԱստուած, այլ՝ միայն սիրեն, հաւատան և ճանչնա՛ն զԱյն: Այսինքն հոգեպէս և յայտնապէս իմանան, հասկնան, նշմարեն, ազդուին, տպաւորուին և յուզուին Աստուծոյ հետ իրենց ունեցած յարաբերութենէն:

Պօղոս առաքեալ, Դամասկոսի ճամբուն վրայ, տեսաւ Յիսուս Քրիստոսի հրեղէն յայտնութիւնը, ու կը պատմէ իր ունեցած հոգեկան տպաւորութիւնը ու կ՛ըսէ.

«Մարդիկ՝ որ միշտ կը սորվին, բայց բնաւ չեն հասնիր ճշմարիտ գիտութեան»--Բ Տիմ.Գ.7:

Որովհետեւ սորվիլ, գիտութիւն դիզել կը նշանակէ: Յիսուս չեկաւ աշխարհ որ մարդիկ, Աստուծոյ մասին գաղափարներ ամբարեն, այլ՝ զԱստուած ճանչնալով փոխակերպուին և իրենց ազա՛տ կամքով դառնան աստուածակերպար, աստուածասէր ու հոգեպէս յարաբերուին իրենց արարիչ Աստուծոյ հետ:

Աստուած ստեղծեց մարդ արարածները ոչ թէ անոնք դառնան անհոգի զարդարանքներ այս չքնաղ երկրագունդին վրայ, այլ՝ Իր գործակիցները, Իր հետ յարաբերող և Զինք որպէս Հա՛յր Երկնաւոր ճանչցող զաւակները: Աստուած Ի՛նք ալ կ՛ուզէ սիրել մեզ և յայտնել Իր գաղտնիքներն ու զօրութիւնները աշխարհամարդուն:

Նաթանայէլ կը կասկածէր Յիսուսի թէ ան է գալիք Մեսիան: Երբ հանդիպեցաւ Յիսուսի ու հաւատա՛ց Անոր Աստուծոյ Որդի ըլլալուն, Յիսուս ըսաւ անոր ու նաեւ միւս աշակերտներուն, ատկէ շատ աւելի մեծ բաներ պիտի տեսնէք «Ճշմարիտ, ճշմարիտ կ՛ըսեմ ձեզի, պիտի տեսնէք երկինքը բացուած և Աստուծոյ հրեշտակները,

որ կ՛ելլեն ու կ՛իջնեն մարդու Որդիին վերեւ»
--Յով. Ա.51:

Յիսուսի Մարդեղանալը, մարդկութիւնը մօտեցնել էր Աստուծոյ: Հոգեկան, ջերմ և զգալի յարաբերութիւն և հաղորդակցութիւն մը ստեղծել էր Աստուծոյ և մարդու միջեւ: Շուարած ու մոլորած մարդը, ճանչցնե՛լ էր անոր հարազատ և բարի՛ երկնաւոր Հօր: Հպարտ և ամբարտաւան մարդիկ, իրենց իմաստասիրութեամբ և որոնումո՛վ ուզեցին գտնել զԱստուած: Մարդոց գտած ծայրագոյն աստուածը և տեսութիւնը եղած էր բագին մը, որուն վրայի գրութիւնը կ՛ըսէր.

«Անծանօթ աստուածոյ»:

Պօղոսի պատասխանը, սոյն մարդկային վարկածային տեսութիւնը եղաւ. «Ինչ որ դուք կը պաշտէք առանց ճանչնալու, ես նոյնը կը քարոզեմ ձեզի, որովհետեւ ձեր "Անծանօթ" աստուածը, մարդեղացեալօրէն, յայտնուեցաւ ինծի Դամասկոսի ճամբուն վրայ»:

Ուրիշ առթիւ հռոմէական դատարանի մէջ, Պօղոս կրկնեց երկնային տեսիլքը ըսելով,

«Ո՛վ Արքայ, տեսայ արեգակի լուսաւորութենէն աւելի ուժեղ լոյս մը, որ ծագեցաւ երկինքէն իմ շուրջս և անոնց շուրջը, որ ինծի հետ կ՛երթային: Եւ երբոր մենք բոլորս ալ գետին իյնանք՝ լսեցի ձայն մը, որ կ՛ըսէր ինծի եբրայեցերէն լեզուով. "Սաւո՛ւղ, Սաւո՛ւղ, ինչո՞ւ կը հալածես զիս. չես կրնար խթանի դէմ աքացել": Եւ ես հարցուցի. Ո՞վ ես, Տէ՛ր:

Տէրը ըսաւ. "Ես Յիսուսն եմ զոր դուն կը հալածես. ելի՛ր, ոտքի՛ կանգնէ":

Ուստի, ո՛վ Ագրիպպաս արքայ. **ես անհնազանդ չգտնուեցայ այդ երկնային տեսիլքին»:**

Պօղոս առաքեալի վերոյիշեալ ճառը Արիսպագոսի մէջ, և Ագրիպպաս արքայի ներկայութեան, անոր տուած վկայութենէն առաջ, Յիսուս, Սիւքար գիւղին մօտ ջրհորի մը քով, տպաւորիչ արտայայտութիւն մը ունեցած էր Սամարացի կնոջ մը հետ հետեւեալ լուսաւորութեամբ. «Դուք երկրպագութիւն կ՛ընէք անոր զոր չէք ճանչնար»: Ինչպէ՞ս կարելի է երկրպագել ու պաշտել Աստուած առանց ճանչնալու զԱյն: Անձեր կան, որոնք եկեղեցիի մը առջեւէն երբ անցնին, իրենք զիրենք կը խաչակնքեն, ուրիշներ եւս ազգային դրօշի մը գլխարկ կը հանեն, սակայն ոչ եկեղեցի կը յաճախեն և ոչ ալ դրօշակին ինչ ըլլալը գիտեն: Այս անձերը սոյն ձեւակերպութիւնները կը կատարեն որպէս կրօնական ու ազգային սովորութիւններ և աւանդութիւններ:

Վերոյիշեալ թէ՛ եկեղեցական և թէ՛ ազգային ծէսերն ու աւանդութիւնները ունին իրենց արժէքները ու գնահատելի են, սակայն ոչ ենթակային ու ոչ ալ ուրիշներու օգտակար և շահաւէտ է եթէ անոնց իմաստը անծանօթ ու գործադրումը անհոգի և էութիւնը մակերեսային է: Օրինակ, հիւանդ մը կրնայ գնել դեղը կամ ունենալ զայն տան պահարանին մէջ, բայց եթէ այդ դեղը իր մարմնին հետ շփման մէջ չէ եկած, ներքնապէս յարաբերութիւն չէ՛ ունեցած, ենթական ակնկալելի է որ պիտի բժշկուի:

Ա՛յս է իսկական իմաստը մեր Տիրոջ Յիսուսի աղօթք խնդրանքին: Ան կը փափաքի որ իր աշակերտները **ճանչնա՛ն** երկնաւոր Հայրը որպէս **Աստուած Ճշմարիտ:** Այսօր աշխարհի վրայ շատ զաւակներ կան, որոնք գիտեն ու կը հաւատան թէ իրենց հայրը ով է, սակայն զայն չեն ճանչնար: Իրենց հօր հետ մտերմութիւն և յարաբերութիւն չունին, իրենց հայրերը օտար կը

նկատուին կարգ մը պատճառներու համար: Իրենք զարգացած են ու հայրերնին անուս, կամ իրենք մոլորած են ու այլասերած:

"Անառակ Որդին" իր հօր տունէն հեռանալէ՛ն ու անօթի մնալէ՛ն յետոյ զգաց հայրական բացակայութիւնը, ու ճանչցաւ զայն միայն երբ հայրը վազեց, գրկեց ու համբուրեց զինք, երբ ան կիսամերկ, աղտոտ ու գարշահոտ կը մօտենար տուն: Մինչեւ Յիսուս Քրիստոս, Սուրբ Սրբոցը փակ էր վարագոյրով մը, և արգիլուած էր ոեւէ մէկուն մուտքը, բացի քահանայապետին ու այդ ալ տարին միայն մէկ անգամ: Քրիստոս բացաւ Աստուծոյ Ներկայութեան դուռը և բաջալերեց հաւատացեալները ողջունելու զԱստուած ու ճանչնալու զԱյն որպէս **Հա՛յր Երկնաւորը:**

Ս.Խաչելութենէն յետոյ, Աստուած դարձաւ աւելի ճանաչելի: Մարդկային յայտնագործութիւններու կատարը Յիսուսի ճանաչո՛ւմն է որպէս Փրկիչ և Տէր: Յիսուս գիտցաւ որ առանց խաչելութեան, Իսրայէլի ժողովուրդը պիտի չկրնայ բերել աստուածաճանաչումի: Աւետարանը թափանցելու է ոչ միայն իմացականութեան, այլ մարդու ամբողջական էութեանը:

Աստուածաճանաչումը պարզ հետաքրքրական ժամանց մը կամ տեղեկութիւն հաւաքել ըլլալու չէ՛, այլ մարտակոչ և բայլարշաւ մը դէպի Աստուած: Վերլուծումի չեն ենթարկուիր՝ մարդկային գիտակցութիւնը, հանճարը, ստեղծագործութիւնը, հոգեկան ապրումներն ու թռիչքները, որովհետեւ Աստուած Հոգի է: Ո՛վ Քրիստոս, ցոլացուր Ինքզինքդ մեր առօրեայ ապրումին մէջ:

Չկա՛յ ճանաչում՝ առանց առարկայի: «Ծանիր զԵզ», նախ և առաջ, զննէ՛ ներքին իրական անձդ, այնուհետեւ միայն կրնաս դառնալ արտաքին իրականութեան, աւելի թափանցող իմացողութեամբ մը: «Ծանիր զԵ՛զ», դիւրին չէ, ոչ ալ հաճելի: Դուն Եզ չես տեսներ այնպէս՝ ինչպէս որ ես: Աղօթքի միջոցով պիտի տեսնես դուն զԵզ, այնպէս՝ ինչպէս որ ես:

զԱստուած՝ Յիսուսի ապրումին մէջ կը տեսնենք, Անոր մէջէն կը դիտենք, Անոր միջոցով կը ճանչնանք: «Կը ճանչնամ այս անձը», ըսել կ՛ուզենք որ անձամբ հաղորդ եղած ենք կամ անձնական փորձառութեամբ կը ճանչնանք զայն: Ճանչնալը սոսկ իմացական ճանաչողութեան իմաստը չունի այստեղ: Չուտ միտքով գիտնալու երեւոյթին չ՛ակնարկեր:

«Ես եմ բարի Հովիւը. կը ճանչնամ ոչխարներս և անոնք ալ զիս կը ճանչնան, ինչպէս որ Հայրը զիս կը ճանչնայ, եւ ես՝ Հայրը: Ես կեանքս կու տամ ոչխարներուս համար:... Ոչխարներս իմ ձայնս կը լսեն, և անոնք կը հետեւին ինծի, ես կը ճանչնամ զանոնք և ես անոնց յաւիտենական կեանք կու տամ. անոնք բնաւ պիտի չկորսուին: Ոչ ոք պիտի կարենայ զանոնք յափշտակելիմձեռքէս», կ՛ըսէ Յիսուս Քրիստոս--Յով. Ժ.14-15, 27-28:

«Ոչ ոք կը ճանչնայ (ճշգրտօրէն կը հասկնայ) Որդին, եթէ ոչ՝ Հայրը. և ոչ ոք կը ճանչնայ (ճշգրտօրէն կը հասկնայ) Հայրը, եթէ ոչ՝ Որդին, **և ան** որուն ուզէ յայտնել Որդին»--Մատթ. ԺԱ. 27:

Վերի համարը հասկցուելու չէ՛ որպէս աստուածային խտրութիւն կամ կողմնակցութիւն, այլ՝ Աստուած կ՛ըմբռնուի և կը ճանչցուի միայն մաքուր սրտով եղողներուն: Ան նախապէս ըսած էր անոնց որոնք կ՛ուզեն ճանչնալ զԱստուած. «Երանի՛ անոնց, որ մաքուր են սրտով, որովհետեւ անոնք զԱստուած պիտի տեսնեն», այսինքն պիտի ճանչնան և ըմբռնեն:

Էմմաուսի ճամբորդները, մինչեւ որ չհրաւիրեցին այս անծանօթ Հիւրը (Յիսուս) ներս՝ իրենց էութեան և ինքնութեան, չճանչցան Անոր ո՛վ ըլլալը: Աւետարանը կը յայտնէ Աստուծոյ անսահման սէրն ու ողորմութիւնը հանդէպ աշխարհի, ըսելով. «Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ իր միածին

Որդին տուաւ»: Ուստի Աստուած որքա՜ն վշտահար է, որ մարդիկ չեն ուզեր ճանչնալ Զինք: Աստուած իր վիշտը կը յայտնէ Եսայի մարգարէին գրիչով ու կ՛ըսէ.

«Լսէ, ով երկինք, և ականջ դիր, ով երկիր, վասն զի Տէրը կը խօսի.

Զաւակներ մեծցուցի ու բարձրացուցի,
Եւ անոնք ինծի դէմ ապստամբեցան:
Եզը իր տէրը կը ճանչնայ,
Ու էշը իր տիրոջ մսուրը,
Բայց Իսրայէլ զիս չճանչնար,
(անուանական քրիստոնեաները) չեն իմանար»:
Եսայեայ Ա.2-3:

Գողգոթան, Աստուծոյ վիշտին սրբութիւնը և հաւատքին զօրութիւնը խորհրդաւորող իրագործութիւնը եղաւ: Յիսուս Քրիստոս վշտակից եղաւ մարդ արարածին ո՛չ միայն Գողգոթայի սարին վրայ, այլ նաեւ Ղազարոսի գերեզմանին առջեւ: Մարդը կրնայ չգիտնալ ու չճանչնալ զԱստուած, սակայն Աստուած կը սիրէ՛ իր ստեղծած մարդ արարածը ու կ՛ուզէ տեսնել անոր վերադարձը դէպի տուն: Բաւարար չէ, որ դուն բեզ քրիստոնեայ կոչես, պէտք է գիտնաս, թէ ինչո՞ւ քրիստոնեայ ես և ի՞նչ է պարտաւորութիւններդ: Եթէ կ՛ուզենք գիտնալ թէ ո՞ւր կ՛երթանք, գիտնալ պէտք է նաեւ թէ ուրկէ՞ եկած ենք և ինչո՞ւ: Հոգեկան Լոյսը կ՛առաջնորդէ մեզ ո՛չ միայն գիտնալու և ճանչնալու Աստուած, այլ ճանչցուած Մէկը իւրացնելու, զԱյն ապրելու և Անոր նմանելու: Աստուածաբանը՝ կը կոչէ Զայն անսկիզբն Աստուած, իմաստասէրը՝ Բան կամ գերագոյն Միտք, գիտնականը՝ իբրեւ Գերագոյն Պատճառ, բարոյախօսը՝ իբրեւ Գերագոյն Բարին, իսկ զԱստուած ճանչցողը՝ **Հա՛յր Երկնաւոր, «Այսինքն ճանչնալ Քրիստոսի Սէրը որ գիտութենէ գերազանց է»** --Եբես. Գ.19:

Պետրոս առաքեալ իր աստուածճանաչումի փորձառութենէն յետոյ կը գրէ հաւատացեալներու ու կը մաղթէ՛ անոնց ըսելով.

«Աճեցէ՛ք մեր Տէր և Փրկիչ Յիսուս Քրիստոսի շնորհով և գիտութեամբ: Անոր փա՜ռք թէ՛ այժմ, թէ՛ մինչեւ յաւիտենութեան օրը»--Բ. Պետ. Գ.18:

Լուռ աղօթքի և հանդարտ սպասումի մէջ, մարդ աւելի կը ծաղկի դառնալ ընդունարանը երկնապարգեւ աստուածաճանաչումի և հոգեւոր իմաստութեան:

«Ճանչնալու համար Աստուծոյ խորհուրդը ի Քրիստոս Յիսուս, որուն մէջ պահուած են գիտութեան և իմաստութեան բոլոր գանձերը» --Կողոս. Բ. 2-3:

Քրիստոսի խօսքերը մեկնաբանուելու են ներկայ մտածումի:

Քարոզչութիւնը կարեւոր տեղ ունէր եկեղեցւոյ մէջ սկզբնական դարերուն, իմաստաւորելու համար հաւատքը, հեթանոսները Յիսուս Քրիստոսի գիտութեան բերելու համար: Որովհետեւ երբ լոյսը յայտնուի կը ցրուի անգիտութեան մէգը և կը վերնայ կասկածանքի խաւարը: Բաւական չէ քրիստոնեային միայն զՔրիստոս դաւանիլը, այլ Քրիստոսի աշակերտը պարտաւոր է իր եղբայրներն ալ դաւանիլ: Եկեղեցին չի կրնար ըլլալ այն տեղը՝ ուր Քրիստոսի գիտութիւնը չկայ:

Գիտութիւնը կ՛ընդգրկէ աստուածաճանաչում, որուն իրագործադրումն է սէր, հանդուրժողութիւն և ստեղծագործութիւն, որ պիտի անուանուի Աստուծոյ Թագաւորութիւնը աշխարհի վրայ: «Իմ ժողովուրդս **գիտութիւն** չունենալուն համար բնաջինջ եղաւ,

որովհետեւ դուն գիտութիւնը մերժեցիր ես ալ բեզ պիտի մերժեմ: Քանզի ես ողորմութիւն կ՛ուզեմ և ոչ թէ զոհ ու ողջակէզներէ աւելի **Աստուծոյ Գիտութիւնը»** --**Ովսեայ** Դ.6, Ջ.6:

Քրիստոնեաներու համար «Աստուծոյ Յայտնութիւնը՝ մարմնացեալ տեսանելի և շօշափելի Յիսուս Քրիստոսն է ապրո՛ղ Անձնաւորութիւն մը, իսկ Իսլամներու համար՝ յայտնութիւնը, գիրք մըն է՝ Գուրանը:

Մոռնալու չենք որ Աստուած միայն մէկ խօսք ունի, և այդ խօսքը գիրք մը չէ, այլ կեա՛նք մը:

Ինչո՞ւ ճանչնալու ենք զԱստուած: Որովհետեւ Աշխարհի նուիրական էութիւնը՝ կեանքն է, ու կեանքի աղբիւրը Աստուած ինքն է: Հայը երբ "Խաչ" կ՛ըսէ, այդ բառին մէջ ականատես կ՛ըլլայ Քրիստոսի կեանքին՝ նուիրումին, նոյն բառին մէջ կը տեսնէ Քրիստոնէական Եկեղեցին: Աստուած մարդկային կեանքին մէջ մտաւ իր Որդւոյն ներգործութեամբ և գոյութենական իրաւութեամբ: Աստուած կ՛ուզէ որ համագործակցինք Իրեն հետ, հրաւիրենք և ընդունինք Զինք մեր կեանքին մէջ: Կեանքին միակ իմաստութիւնը՝ բարութիւն և սէր է: Մովսէսի Դրախտին գոց դրան հակընդդէմ, Որդին Աստուծոյ Քրիստոս, բաց Դուռն է կեանքին և առաւել կեանքի:

Ճանչնալ Աստուած Ճշմարիտը ո՛չ սոսկ Զայն մտովդ հասկնալ, խօսքով արտայայտուիլ, գիրով դրոշմել, այլ՝ կեանքով և գործով ապրի՛լ է: Երբ ճանչնա՛ս զԱստուած, դուն ի՛նքդ դարձած կ՛ըլլաս ողորմած ու ներող նման Աստուծոյ: զԱստուած ճանչնալը մարդ արարածին իր Արարչին հետ ունեցած ուղիղ, մտերիմ և յարատեւ յարաբերութեան մէջ կը կայանայ: Սբ. Պատարագի պահուն ոչ միայն կը կերակրուինք Քրիստոսի միջոցով, այլ կը հաղորդուինք Անոր հետ ու մասնակից կ՛ըլլանք Իրեն: Կը մտերմանանք Անձնաւորութիւն և Հեղինակութիւն եղող Աստուծոյ հետ: Հաղորդուիլ կը նշանակէ ներշնչուիլ յաղթական Յարուցեալին հետ ու տեսնել թափուր գերեզմանը:

Խօսակցութիւնը ունի իր պարտադիր երկու եզրերը. «Խօսիլ» և «Մտիկ ընել», դիմացինը ճանչնալու համար: «Ով որ մտիկ ընել (ճանչնալ) չուզեր Աստուած, խօսիլ և աղօթել ալ չի կրնար:

Աստուած ճանչնալու համար, զգացումները պէտք են անձի մը հոգիէն անցնին, իբր յուզուած սրտէ մը ժայթքին և ոչ թէ մտքի ցուրտ աշխատանքէն յառաջ գան: Որովհետեւ Աստուած, մարդեղա՛ցման Յիսուսի ապրումին ևվարմունքին մէջէն կ՛ըմբռնենք, ուստի ի՛նչ փառք ու փրկութիւն, բռնել ու չթողուլ աստուածային բարերար Ձեռքը, այդ հրաշագործ ու ամենասուրբ Ձեռքը, որ գթառատ՝ կու տայ ու կը մոռնայ, կը փրկէ ու կը գոհանայ, կը նախատուի ու կը ներէ, և ցոյց տրուած ապերախտութիւններու հակառակ՝ չի զրկեր մեզ Իր աստուածային շնորհներէն ու պաշտպանութենէն:

Կեանքի մէջ իսկական մեծութիւնը՝ այն Անձնաւորութիւնն է, որուն սիրտը կը գործէ գթութեան և զոհողութեան բաբախումներով: Ո՛չ թէ Աստուծոյ գթութեան **հաւատալո՛ւ** ենք միայն, այլ **գթասի՛րտ** ըլլալու ենք, դուն և ես: Գութ ու ողորմութիւն առ թշնամիս, որ գերմարդկային է և աստուածանմանութեան կը տանի: Եթէ սիրենք մեր թշնամին՝ իր հոգին մեզի աւելի յստակ պիտի ըլլայ և որքան աւելի թափանցենք անոր մէջ, այնքան աւելի պիտի տեսնենք թէ իրաւունք ունի մեր գութին և մեր սիրոյն:

ՆԵՐԷ ՄԵՋԻ ՄԵՐ ՊԱՐՏՔԵՐԸ, ԻՆՉՊԷՍ ՄԵՆՔ ԱԼ ԿԸ ՆԵՐԵՆՔ ՄԵՐ ՊԱՐՏԱՊԱՆՆԵՐՈՒՆ

Ի՞նչ կը նշանակէ ներել: Ներում կը նշանակէ գթալ յանցաւորին, շնորհել և ջնջել անոր պարտքը ու չի նկատել զայն պարտական: Յարուցեալ Յիսուս, երբ հանդիպեցաւ իր Պետրոս աշակերտին, զղջումի խոստովանանք չպահանջեց անոր ուրացումին համար, այլ՝ միայն հարցում մը ըրաւ ըսելով.

«Սիմո՛ն Յովնանի, կը սիրե՞ս զիս»:

Տաճարին մէջ, երբ պոռնիկ մը բերուեցաւ Յիսուսի որպէսզի Մովսէսի Օրէնքով բարկոծուի. Յիսուս դիտելով այս հէք կինը և լսելով անոր կեանքի պատմութիւնը, ըսաւ.

«Ես ալ չեմ դատապարտեր քեզ. գնա՛, **այսուհետեւ մի՛ մեղանչեր»:** Յիսուսի ներողամիտ արձակումը այս թշուառ կնոջ, արտօնագիր մը չէր մեղանչելու, այլ սիրոյ և աստուածային շնորհ: Որուն հետեւեցաւ այս պատուէրը. «Այսուհետեւ մի՛ մեղանչեր»:

Եթէ մենք, որպէս մեղաւոր և անպիտան ծառաներ կ'ուզենք ներում ստանալ Աստուծմէ, պէտք է որ մենք ալ նոյն համեմատութեամբ գթանք և ներողամիտ ըլլանք մեր պարտապաններուն: Մեր ստանալիք ներումն ու թողութիւնը պէտք է համեմատի մե՛ր պարտապաններուն մեր տուած ներումին և գթութեան: Ներելու իրողութիւնը մարդկային կեանքի ամենէն դիւրին և ամենէն դժուար հարցերէն մին է:

Աստուածային շնորհը, ներումը, և սիրո՛յ հոգատարութիւնը երբ տեսնենք, կը զգանք հետեւեալ իրողութիւնը. Սարսափելի է, ահաւոր և սարսռազդեցիկ մտածել վայրկեան մը, որ մարդ, ըլլալով ամենազգայական ու բանական էակ, անտէր է անհունին մէջ: Այն երկրագունդը, որ բոլոր կենդանական աշխարհին կը ծառայէ որպէս ամուր և միակ պատուանդան, կը լողայ անսահման եթերի՝ պարապութեանը մէջ: Ու մտածել թէ այս բոլորին մէջ մինակ ես ու **անտէր:** Ահա այսպիսի դրութեան մէջ կը ձգեն թէ՛ իրենք զիրենք ու թէ՛ բոլոր մարդկութիւնը՝ հպարտ անաստուածները: Հրէութեան և Իսլամ կրօնքներու մէջ ես կայ "Աստուածային ողորմութեան շնորհն ու պարգեւ"ը, սակայն առանց չօշափելի և տեսանելի արտայայտութեան՝ **Խաչեցեալի՛** մը ողորմութեան: Աստուծոյ չօշափելի և տեսանելի ներումի և սիրոյ հոգին, մարդկութիւնը կը տեսնէ միայն Գողգոթայի բարձունքը Աստուծոյ Որդւոյն առարկայակա՛ն անձնազոհութեան դերին մէջ: Յիսուս արտայայտեց Աստուծոյ սէրն ու ներումը նոյնիսկ Իր չարչարանքներուն մէջ ըսելով.

«Հա՛յր, ներէ՛ անոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ինչէ՛ ընեն»:

Բոլոր այն կրօնքներուն մէջ, ուր յանցանքի համար **պատի՛ժ** կը պահանջուի, **ներո՛ւմ և մեղքերու թողութի՛ւն** չի կրնար գոյութիւն ունենալ: Խաչին վրայ Յիսուսի խօսքերէն առաջին երեքը ներումի և սիրոյ խօսքեր էին, յաջորդ երկուքը՝ տագնապի և տառապանքի, իսկ վերջին երկուքը՝ գոհութեան և յաղթանակի: Աստուծոյ ներում շնորհող սէրը կը յաղթէ բոլոր մեղանչումները մարդ արարածին: «Երկուքին ալ պարտքը ջնջեց». «Մեղքերդ ներուած են» արտայայտութեամբ: Չներելով ո՛չ թէ մեր պարտապանները խղճահար ըրած կ'ըլլանք, այլ մենք զմեզ կը մաքրենք, կը ժանգենք ու անհաղորդ կը դառնանք Գերբնականին: Աստուած որ ոչինչէն կը ստեղծէ, նոյնպէս ալ ձրի շնորհով կը ներէ ճշմարտապէս զղջացող մեղաւորին:

Աստուածային սէրն ու ողորմութիւնը այնպէս առատօրէն և անյիշաչարօրէն բաշխուած է աստուածատիպ մարդկութեան, որ ան դժուարութիւն կ'ունենայ հաւատալու և ըմբռնելու զԱստուած:

Մարդ արարածը իր ժխտական հոգեբանութեան պատճառաւ

զԱստուած ներկայացուցած է ցասկոտ և կրօտ: Մինչեւ Մարդեղեալ Յիսուսի յայտնութիւնն ու ուսուցումը, Աստուծոյ սէ՛րն ու ողորմութիւնը, անհամար դարերու ընթացքին, մարդ արարածը չէ ճանչցած: Ան սխալմամբ զոհագործած է նոյնիսկ իր հարազատ զաւակները, հաճեցնելու համար իր վրէժխնդիր աստուածները:

Մարդիկ, փոխանակ ճանչնալու Աստուծոյ սէրն ու ողորմութիւնը, կը հաւատային Անոր բարկութեան ու կը վախնային անկէ, որովհետեւ մարգարէներն ու բահանանե՛րն իսկ, այդպէս դաստիարակած էին ժողովուրդը: Քրիստոնեաներ, թէպէտ իրենք զիրենք "Քրիստոնեայ" կը կոչեն, սակայն աւելի՛ կը հաւատան Աստուծոյ պատիժին և Անոր բարկութեան և իրենց հարազատներուն կը սորվեցնեն, ըսելով. «Իմաստութեան սկիզբը Տիրոջը վախն է»...Սաղ. ՃԺԱ. 10: «Յիսուս գթաց անոնց վրայ, որովհետեւ յոգնած էին ու ցրուած: Այն ատեն ըսաւ իր աշակերտներուն. «Հունձքը առատ է, բայց մշակները քիչ»--Մատթ.Թ. 37: Բարի Սամարացիի առակին մէջ Յիսուս կը հարցնէ կղերականին ըսելով. «Ըստ քեզի, այդ երեքէն ո՞րն է աւազակներու ձեռքը ինկածին ընկերը»: Եւ ան ըսաւ. «Ան՝ որ գթաց անոր վրայ»: Յիսուս ըսաւ անոր. «Գնա՛ ու նոյն ձեւով ըրէ՛ և դուն»: Ո՛չ թէ անոր գթութեան **հաւատա՛, այլ ըրէ՛ և դուն**: Ի՛նչ փառ ու փրկութիւն, բռնել ու չթողուլ աստուածային բարերար Ձեռքը այդ հրաշագործ ու ամենասուրբ Ձեռքը, որ գթառատ՝ կու տայ ու կը մոռնայ, կը փրկէ ու կը գոհանայ, կը նախատուի ու կը ներէ, և ցոյց տրուած ապերախտութիւններու հակառակ՝ չի զրկեր մեզ Իր աստուածային չնորհներէն ու պաշտպանութենէն: «Որովհետեւ Աստուած գթասիրտ է չարերուն և նոյնիսկ ապերախտներուն հանդէպ»--Ղուկ. Ջ.36:

Աստուծոյ վերագրուած է երկու առանձնայատկութիւններ՝ արդարադատութիւն և գթասրտութիւն: Աննուաճելի մեծութիւնը, ո՛չ հանճարեղ գիտունն է, ո՛չ ներհուն մտաւորականը, ո՛չ շնորհազարդ արուեստագէտը, ո՛չ դափնեկիր բերթողը, ո՛չ վերասլաց աղօթողը, ո՛չ ամենազօր աշխարհակալը և ո՛չ ալ ոսկեկըշիռ միլիոնատէրը:

Կեանքի մէջ իսկական մեծութիւնը՝ այն մահկանացու մարդն է, որուն սիրտը կը գործէ գթութեան և զոհողութեան բաբախումներով: Աստուածային սիրոյ գերագոյն արտայայտութիւնը ուղղել է մարդը մարդասիրութեան և գթութեան: Մարդ արարած որքան մօտենայ Աստուծոյ, այնքան աւելի մօտեցած կ՛ըլլայ իր մարդ ընկերոջ: Նիցչէ (1844-1900) կոտորակեց ու փշրեց բազմաթիւ մշակութային ու կրօնական կարծիքներ 19-րդ դարուն:

Ան կը հաւատար թէ կեանքը ունի ա՛յն իմաստը, ինչ որ ենթական կու տայ անոր: Ան ծանուց թէ Աստուած մեռած է: Ան ներկայացուց քրիստոնէական առաքինութիւնները՝ գթութիւն, խոնարհութիւն, ազնուութիւն և անձնազոհութիւն որպէս ոչխարամիտ բարոյականութիւն, որոնք պէտք են ջնջուիլ:

Գութ ու ողորմութիւն առ թշնամիս, որ գերմարդկային է և աստուածանմանութեան կը տանի: Եթէ սիրենք մեր թշնամին՝ իր հոգին մեզի աւելի յստակ պիտի ըլլայ և որքան աւելի թափանցենք անոր մէջ, այնքան աւելի պիտի տեսնենք թէ արժանի է ան մեր գութին և մեր սիրոյն: Առանց արդարութեան, ոչ մարդկային սէրը կատարեալ է, ոչ հաւատքը անեղծ, ոչ գութը անկեղծ, ոչ բարեկամութիւնը վստահելի, ու ոչ խօսքն ու խոստումը հաւատալի: Քրիստոնէութե՛ան մէջ կարեկցութեան և գթութեան գործը դարձաւ համայնական կեանքի կացութիւն: Մարդ պէտք է դաստիարակութեամբ ու համոզումով ջանայ, ու ո՛չ բռնատիրութեամբ ու պատժամիջոցներով: Աստուծոյ կարիքն ունենալը մարդը գերագոյն կատարելութեան կ՛ուղղէ:

Մաքուր մնալ և հաստնալ՝
կեանքի մեծագոյն արուեստն է:

Արիստոտել իմաստասէրը, ֆիզիֆական մարմիններէ դուրս կ՛ընդունի նաեւ անշարժ և աննիւթ, անշօշափելի և անտեսանելի էութիւնը, որ հողաշէն էակներու, ու բոլոր գոյութիւններու հիմը կը կազմէ՝ Աստուծո՛յ Գոյութիւնը՝

«Ամէն ինչ շարժող, բայց Ինքն անշարժ»

Մարդ կ՛ապրի հրաշագեղ տիեզերք մը մէջ, ուր ի՛նչ աւելի մեծ հրաշալիք մըն է: Տիեզերք համօրէն կը խորհրդանշէ հոգեւորը, որովհետեւ միտք մը և նպատակ մը կայ անջրպետի գոյացութեան մէջ՝

"Խորհուրդ խորին, անհաս անսկիզբն":

Հոգեւոր էակի մը համար, մարդուն «գոյութիւնը» կը կանխէ իր «էութիւնը», որովհետեւ մարդ արարած ինքնագոյ չէ՛, այլ արարած: Թէեւ անհատը ազատ է որոշելու իր սեփական կեանքին ընթացքը: Ան կ՛ապրի լքումի, անձկութեան և առանձնութեան մէջ, սակայն Արարիչ Աստուած չնորհած է անոր յաւերժական գոյութեան յայտնութիւնը:

Ներկայութիւն մը կայ թէ՛ մարդ արարածին շուրջը և թէ՛ անոր մէջ, Որուն Ջօրութեամբ մենք թէ՛ կը գոյատեւենք ու նաեւ յաղթական կ՛ըլլանք: Տիեզերքի յայտնաբանութեան մէջ կայ անվերջանալի տեսիլքի գոյացութիւն մը, որ կը հոսի աստուածային Էութենէն: Անսպառ հեղում մը, որուն խորհըրդանիշը Լոյսն է: Աստուած մարդ էակը Իր պատկերին նմանութեամբ ստեղծած է: Անոր պատկերը, մարդը՝ անդիմագիծ անասունէ կը բարձրացնէ դէպի անձնաւորութեան մը՝ աստուածանմանութեան, որպէսզի Աստուած և մարդ կարենան յարաբերիլ ու հաղորդուիլ:

Աստուած աշխարհը ամբողջութեամբ, մարդուն համար ստեղծած է: Մարդն ալ իր կարգին ստեղծուած է ծառայելու և սիրելու զԱստուած: Փոխադարձելու իր գոյութեան պատճառը: Մարդ արարածը այնքա՜ն արժէքաւոր է Աստուծոյ համար, որ Ան չի խնայեց նոյնիսկ Իր Միածինը որպէսզի մարդ աստուածանայ: Մարդ արարածը Աստուծմով գոյ է կամ Աստուծոյ մէջ:

Աստուած Նախապատճառն է կամ Արարիչը, անհրաժեշտ և կենսական էութիւնը, որուն մէջ միաձուլուած են երեւելի և աներեւոյթ իսկութիւնն ու գոյացութիւնը: Երկինք և երկիր կը նշանակեն համայն տիեզերք գոյացութիւնը ստեղծուածներուն նուիրապետութիւնը՝ բուսականութենէն մինչեւ մարդը: Մարդը ծայրագոյն՝ գագաթնակէտ արարածն է:

Ոհ, ի՞նչ հիասքանչ Արարիչ է Աստուած: Տիեզերք մը ուր 100 միլիար ծիր կաթիններ (galaxy), կան որոնց իւրաքանչիւր ծիր կաթինը կը պարունակէ աւելի քան 100 միլիար աստղ, որոնք կը յայտնեն ստեղծագործ զօրութիւնը (ծրագիրը) անճառելի Բարի Արարիչին: Մարդկային ուղեղը 3.3 լիպրա կշռող հիւսուածքի զանգուած մը կը ներկայացնէ, որ 50-100 միլիառ ջղաբջիջներ ունի, որոնց իւրաքանչիւրը 10,000 օղակներով շղթայուած են իրարու: Միթէ՞ ասոնք ապացոյց մը չե՞ն իմաստալից և արարչագործ զօրութեան՝ ծրագրին:

Աստուած այլեւս չէ՛ այն որ մարդիկ ստեղծած էին քարէ ու նիւթէ. իրենց կերպարին կամ անասուններու նմանութեամբ: Ոչ ալ իմաստասէրներ ու գաղափարախօսներ տեսաբանած էին տիեզերքն ու կեանքը կարենալ բացատրելու համար գոյացութիւնը: Միթէ՞ կարելի է հաւատալ թէ, մեր երկրի վրայ գոյու-

թիւնը պատահական դիպուածի մը արդիւնքն է կամ ճակատագրի մը պատահարը: Մարդ արարածին գործօն մասնակցութիւնը իր գիտակցութեան պատճառաւ չափազանց մտերիմ ու սերտ է անհուն տիեզերքին հետ: Միայն մարդկային իմացական կարողութիւնը համայն գոյացութեան մէջ մեզ կը ստիպէ հաւատալու թէ մարդ էակը նպատակի համար ստեղծուած արարած մըն է, ու ոչ պատահականութեան մէկ կոյր ու ժամանակատար դիպուած մը:

«Աշխարհի գոյութիւնը արդարանալի է միայն որպէս գեղագիտական բներեւոյթ»:

Մահը մեր կեանքին ամենամեծ առեղծուածն է. Ըստ երեւոյթին հակադրութիւնը մեր գոյութեան: Մեր գոյութեան և էութեան նպատակը աստուածանման ըլլալ է: Մարդ արարածին էութեան ներքին ամենափայլուն շնորհներէն մին, պարտքի գիտակցութիւնն է, նպատակը մեր հոգեւոր գոյութեան: **Մարմնեղէնի** գոյութեան արժէքը Յիսուս բարձրացուց: Մարդ երբ խորասուզուի իր գոյացութեան մէջ, նոյնացած կ՛ըլլայ իր Արարչին հետ, որ Աղբիւրն է զինք գոյութեան բերող Ուժանիւթին և Զօրութեան:

Հաւա՛տ առ Աստուած որ ստեղծած է մարդը և Պահպանիչն է անոր գոյութեան, աւելի՛ իմաստալից է ու պերճախօս, քան պատահականութեան, դիպուածի ու ճակատագիրի վարկածը:

Տիեզերքը իբրեւ արուեստ, ամենամեծ ապացոյցն է Արուեստագէտի գոյութեան: Մահկանացու մարմինին մէջ, մեռելոց յարութեան յոյսը մեր կեանքին, իմաստը մեր գոյութեան, աղբիւրը մեր զօրութեան գաղտնիքն է մեր յաւերժութեան:

Աստուծոյ արքայութիւնը, որուն համար, համա՛յն քրիստոնեայ աշխարհ կ՛աղօթէ, կը խնդրէ և կը նահատակուի, այն գերագոյն պահն է, որ պիտի իրականանայ մեր անցաւոր ու հողեղէն գոյութենէն յետոյ Յիսուսի Երկրորդ Գալուստով:

Նիւթապաշտ հասարակութեան և բարոյական արժէքներու անտարբեր դարու մը մէջ, հաւատք ու Աստուած գոյութենական պահանջ մըն է: Ինչ որ ցարդ կէտ մըն էր Բարտէսին վրայ (Հայաստան Արմընիա) բառը, այժմ անջնջելի կերպով դրոշմուած գոյութիւն է:

Անսկիզբն ու անվախճան գոյութիւնը՝ Աստուած Ինքն է:

Մարդկային կեանքը առանց մեռելոց յարութեան անիմաստ ու աննպատակ գոյութիւն մըն է: Ժամանակը այնպիսի մէկ աստուածատուր գոյութիւն մըն է, որուն ինքնութիւնը կամ իսկութիւնը որպէս մարդ արարածներ չենք գիտեր, բայց որուն մէջ կ՛ապրինք և մենք ենք որ կը ճշդենք տարին, օրը, ժամը, վայրկեանը, ասոնք բոլորը Աստուծոյ ստեղծագործութեան մաս չեն կազմեր ըստ էութեան, այլ՝ մաս կը կազմեն մարդկայի՛ն սահմանումներուն: Կեանքը կը դադրի անիմաստ գոյութիւն մը ըլլալէ ու կը դառնայ արդիւնաբեր աստուածահիրաշ ստեղծագործութիւն: խաւարը անգոյութիւն է, գոյութիւնը ուժ կը պահանջէ: Այն ժողովուրդը որ կ՛ուզէ յաւերժօրէն ապրիլ, որ կ՛ուզէ իր գոյութիւնը տեւականացնել, պէտք է այդ տեւականացումին համար յանձն առնէ ժամանակատար մահը:

Կեանքը երբեք ժամանակով սահմանափակուած չէ եղած, որովհետեւ բնաւ իմաստ չունի երկար և ապարդիւն ապրիլը, այլ՝ լեցուն և արդիւնաւէտ կեանք մը անհրաժեշտ է ապրիլ: Կեանքը, մարդ արարածին համար իմաստաւորուած և արժէքաւորուած հասկացողութիւն պէտք է ըլլայ: Ի՞նչ իմաստ ունի եկեղեցի երթալ կամ աղօթքի կենալ առանց զգալու Աստուծոյ ներկայութիւնը և հոգեկան գոհունակութիւն չզգալ: Ի՞նչ իմաստ ունի աշակերտին

դպրոց երթալը եթէ ուսում պիտի չստանայ: Ի՞նչ իմաստ ունի մարդուն գործի երթալը, աշխատանք թափելը եթէ արդար դրամ պիտի չջահի: Ի՞նչ իմաստ ունի մեր կեանքը, եթէ խոտի նման ապրինք զայն: Կեանքը նպատակ մը հետապնդե՛լ է. պայքար մըն է կատարելութեան հասնելու՝ աստուածանմանութեան:

Իր Խաչելութեամբ, Քրիստոս կը փոխէ Խաչին հին իմաստը:

Իմաստ և նշանակութիւն չունեցող գիրը կամ խօսքը չի կրնար գրականութիւն ըլլալ, որովհետեւ մտածումէ զուրկ է: Գրականութիւնը, իբրեւ արուեստ մտքի գործ է: Յիսուս Քրիստոս և Սոկրատէս մեռան ճշմարտութեան համար: Սոկրատէսի համար ո՛չ մէկ տաճար կանգնած է: Սոկրատէս յորդորեց ժողովուրդը, որ ուղղութեամբ խորհին: Քրիստոսի դաստիարակութեան մէջ կայ Գերբնական հորիզոն և տարածք, ներկայէն դէպի ապագան իմաստ և յոյս: Անիմաստ ձայն մը բոլորովին տարբեր է ներդաշնակ ձայներգութենէ, որուն ետին անճնաւորութե՛ն մը հոգի՛ն կայ:

Մարդ առանց Գերբնականին կը պարպուի, կ՛անշքանայ, կ՛իմաստազրկուի: Աստուածաշունչը նոր սերունդներուն հետ նոր լեզուով պէտք է խօսի, իր յաւիտենական պատգամը արդի մարդուն մտքին ու սրտին հասցնելու համար. զայն կարելի է կոչել իմաստային թարգմանութիւն:

Կանտի ըսած է Յիսուս Քրիստոսի նկատմամբ. «Յիսուս, մեր իմաստասէրներուն նման միայն չ՛ուսուցանեց, այլ ապրեցա՛ւ իր ուսուցածը: **Ան դարձաւ մեր օրինակը»:** Յիսուս Քրիստոս միայն պատմական դէմք մը չէ՛ հաւատացեալներուս համար, եկող գացող բարոյականութեան ուսուցիչ մը չէ, իմաստասիրական տեսութիւններ վարդապետող մը չէ՛, այլ Առաջնորդն է հողեղէնները դէպի հոգեղէն իրականութեան, ու ննջեցեալները դէպի կեանք ու մեռելոց յարութեան առաջնորդող: Առանց իմաստաւորելու հաւատքը՝ կրօնքը, մեռած ուժ մը, ու եկեղեցին անիմաստ պերճանք մը պիտի մնային: Ա՛յս էր անտարակոյս Ս. Մեսրոպի համոզումը:

Միայն Աստուած գոյ է Իր իսկութեամբ և իրականութեամբ, բոլոր արարածները իրենց գոյութիւնը կը պարտին արարչագործութեան կամ աստուածային լոյս Բխումին:

Աստուծոյ Օծեալը՝ Յիսուս Քրիստոս, Իր աստուածային անտեսանելի և անշօշափելի բնութիւնն ու էութիւնը մարդկայնացուց ու դարձաւ մարմին, որպէսզի փոխակերպէ մեր գոյութիւնը Ի՛ր հոգեղէ՛ն իսկութեան և էութեան:

Կեանքին միակ իմաստութիւնը՝ բարութիւն և սէր է: Հաւատք, յոյս և սէր բառերն են, որոնք մարդուն կեանքին ինքնութիւն և նպատակ կու տան, այլապէս մարդուն կեանքը կը պարպուի իր իմաստէն:

Մեղք այն մարդուն, որ կեանքի իր հասկացողութիւնը կը չափէ ծնունդէն գերեզման երկարող ժամանակով: Քրիստոս Ինք է, որ իմաստ, գոյն և նշանակութիւն կու տայ մեր կեանքին, որովհետեւ

Յիսուս Քրիստո՛ս է Ճամբան, Ճշմարտութիւնը և Կեանքը:

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՏԵՆՉԸ ԱՆՄԱՀՈՒԹԻՒՆ Է

Ի՞նչ կը նշանակէ անմահութիւն: Անմահութիւն կը նշանակէ՝ որեւէ կերպով չկարենալ մեռնիլ, կամ չոչնչանալ. այլ տեւականօրէն գոյատեւել: Իսկ յաւիտենական կեանք ունենալ կը նշնանակէ՝ ունենալ յաւերժութիւն և կարենալ յաւիտենապէս ապրիլ, սակայն այդ յաւերժութիւնը կախեալ է Աստուծմէ, որովհետեւ գրուած է--Ա. Տիմ. Ջ.15-16.

> «Այդ յայտնութիւնը իր ատենին պիտի կատարէ Աստուած ինք, Ան՝ որ երանելին է և միակ հզօրը, թագաւորներու Թագաւորը և տէրերու Տէրը, **միակը՝ որ անմահ է.** Ան՝ որ անմատչելի լոյսին մէջ կը բնակի զոր մարդոցմէ ո՛չ ոք տեսած է և ոչ ոք ալ կրնայ տեսնել: Յաւիտեան Անո՛րն են պատիւն ու զօրութիւնը»:
>
> Ամէն:

Շուրջ չորս հազար տարի առաջ, մարդկային ցեղը սկսաւ հաւատալ հոգւոյ անմահութեան, Եգիպտոսի Փարաւոններու շրջանին: Յոյներու մէջ Պիւթագորոս իմաստասէրը (Ն.Ք.) 600 տարի առաջ, Եւրոպա՝ Սիկիլիա բերաւ հոգւոյ անմահութեան տեսութիւնը Եգիպտոսի Փարաւոններէն :

Յոյներ կը հաւատային "հոգւոյ" անմահութեան, բայց մարմիններու յարութիւնը նոր գաղափար մըն էր իրենց համար: Պօղոս առաքեալն է, որ առաջին անգամ յայտնեց յոյն իմաստասէրներուն մարմնի յարութեան դէպք իրողութիւնը բարոզելով Արիսպագոսի մէջ ու ըսաւ.

> «Աստուած, անգիտութեան ժամանակները անտես առնելով, այժմ կը պատուիրէ մարդոց, ամէն մէկուն, որ ապաշխարեն: Որովհետեւ Ան օր մը սահմանեց, երբ արդարութեամբ պիտի դատէ աշխարհը մարդու մը ձեռով, որուն միջոցաւ ուզեց հաւատք ներշնչել բոլորին՝ զայն **մեռելներէն յարուցանելով»**: --Գործ ԺԷ.30-31

Կեանքը մնայուն և յարատեւ ձգտում մըն է դէպի Բարձրեալին յաւիտենականութեան և անմահութեան: Մարդկային կեանքը առանց յաւիտենական կեանքի, անիմաստ ու աննպատակ գոյութիւն մը կը դառնայ: Տիեզերքի Արարիչը մարդուն մէջ դրած է յաւիտենականութեան իղձը, մարդ կը տենչայ մշտակա՛ն կեանքին և կ՛ուզէ ապրիլ յաւերժօրէն: Այս ըղձանքը ինքնի՛ն գրաւականն է թէ կա՛յ յաւիտենական կեանք մը:

Եգիպտացի բուրմը, փարաւոններու "Մեռելոց" գիրքին մէջ կը գրէ «Վերստին կը սկսիմ կեանքը յետ մահու, ինչպէս արեւն՝ ամէն օր»--գլ. 66: Հին ժողովուրդներու մէջ ամենէն աւելի փարաւոնեան ու պարսկական գրականութեան (Զրադաշտական) մէջ գտնուած է մարդու յետ մահու անմահութեան հաւատքի հետքերը: Հոգւոյ անմահութիւնը, կամ յաւիտեան ապրելու կարելիութիւնը բնաւ երբեք անձի մը բնական սեփականութիւնը չէ՛, այլ Աստուծոյ պարգեւը կամ շնորհը պիտի դառնայ Իրեն հաւատացողին: Պօղոս առաքեալ խանդավառուած երկնային տեսիլքներէ, կը գրէ.

«Քրիստոս Ի՛նք «Ի լոյս հանեց կեանքը ու անմահութիւնը Աւետարանին միջոցով»
--Բ. Տիմ. Ա.10:

Ըլլայ Եգիպտական, Չրադաշտական և Պիւթագորոսեան "անմահութեան" գաղափարը կը սկսէր մահուամբ երբ ենթակային հոգին բաժնուելով մարմինէն պիտի ապրէր ազատ և անմահ: Եթէ մարդիկ մահուա՛մբ պիտի անմահանան, ուրեմն փակե՛նք բոլոր հիւանդանոցները և առողջապահական հաստատութիւնները, որպէսզի մարդիկ արագօրէն մեռնին և անմահանան: Երկրորդ, փոխանակ երեխային ծնունդով ուրախանալու, ուրախանալո՛ւ ենք անոր յուղարկաւորութեան առեն, որովհետեւ ենթական միացած կը նկատուի իր նախորդ բոլոր պապերուն և սիրելիներուն...: Կը տեսնէ՞ք ի՛նչ անիմաստ տեսութիւն մըն է սոյն հեթանոս կարծիքը, որ նաեւ մուտք գտած է Աւետարանի հրաշալոյս "մարմնոյ յարութեան" դաստիարակութեան մէջն իսկ, որպէս դէպք և իրողութիւն:

Հողաշէն մարդ արարածին ստանալիք մեծագոյն շնորհը՝ մշտնջենաւոր ապրելով կեանքը՝ գոյատեւել պիտի ըլլայ, այսինքն, **մեռելոց յարութիւնը,** Քրիստոնեային համար կը նշանակէ **գերեզմանէն յարութիւն առնել** ու յաւերժօրէն ապրիլ: Յիսուս Քրիստոս, իր լուսապայծառ աղօթքին մէջ կ՛ըսէ.

«Յաւիտենական կեանքը այս է՝ որ ճանչեան Քեզ միակ ճշմարիտ Աստուած, և ճանչեան Յիսուս Քրիստոսը, զոր Դուն ղրկեցիր»
--Յով. ԺԷ.3:

"Ճանչնալ" բառը, կրօնական տեսակէտով, կը նշանակէ հոգեխառնուիլ արարիչ Աստուծոյ հետ՝ յարաբերիլ և հաղորդըվիլ: Սոյն իմաստով Յիսուս կը շարունակէ իր աղօթքը ըսելով.

«Որպէսզի ամէնքը մէկ ըլլան, ինչպէս դուն, Հա՛յր, իմ մէջս, և ես՝ քու մէջդ, որպէսզի անոնք ալ մեր մէջը ըլլան»--ԺԷ.21:

Այս խորհուրդ մեծն ու սքանչելին չեմ ուզեր, գրաւոր կերպով, աւելի եւս խորհրդաբանել:

Աշխարհի վրայ բոլոր բուսականութիւնը և շնչաւոր կենդանիները ստեղծուած են մայր բնութեան կողմէ, կարդանք.

«Եւ ըսաւ Աստուած, Ջուրերը կենդանութեան շունչ ունեցող շատ սողուններ հանեն. և թռչունները երկրի վրայ, երկինքի հաստատութեանը երեսը, թռչին: Եւ Աստուած ստեղծեց մեծամեծ կէտերը, և ամէն սողացող շնչաւոր կենդանիները, զորոնք ջուրերը առատօրէն հանեցին անոնց տեսակին պէս: Եւ ըսաւ Աստուած, երկիր թող հանէ շնչաւոր կենդանի՝ իր տեսակին պէս, անասուններ, սողուններ ու երկրի գազաններ՝ իրենց տեսակին պէս և այնպէս եղաւ»:

Աստուած աշխարհը զարդարելու համար, գոյացուց երկրի բոլոր բուսականութիւնն ու կենդանական գոյացութեան արդիւնաբերութիւնը կը յանձնէ մայր բնութեան:

1. «Ջուրերը կենդանութեան շունչ ունեցող **շատ սողուններ հանեն»** --Ծնն. Ա.20:
2. **«Երկիր թող հանէ** շնչաւոր կենդանի՝ իր տեսակին պէս» --Ա.24:
3. Սակայն երբ կարգը կու գայ մարդ էակին, Աստուած Ի՛նք կ՛ընէ (կը շինէ) մարդ էակը որուն նկարագրութիւնը գրուած

է այպէս. եւ ըսաւ Աստուած.

«Մեր պատկերին ու մեր նմանութեանը պէս մարդ
ընենք, և ծովու ձուկերուն ու երկինքի թռչուն-
ներուն և անասուններուն ու բոլոր երկրի վրայ
սողացող բոլոր սողուններուն թող իշխէ: Եւ
Աստուած իր պատկերովը ստեղծեց մարդը»

--Մնն. Ա.26-27:

Աստուած մայր բնութեան չյանձնեց մարդուն ջինութիւնը, ոչ ալ ջուրին ու հողին զօրութիւն տուաւ որ կառուցանեն կամ ստեղծեն մարդ էակը, այլ Աստուած Ի՛նք, իր ձեռքով ու կարողութե՛մբ գոյացութեան բերաւ մարդ արարածը իր աստուածային կերպարութեամբ ու կը շարունակէ զայն կատարելութեան հասցնել: Մարդկային հասունութիւնը մինչեւ ո՞ւր կրնայ հասնիլ, մենք չենք կրնար գիտնալ:

Պօղոս առաքեալ կ՛ըսէ.

«Ընտէն իիչը գիտենք»:...
«Հիմա կը տեսնենք աղօտ՝ ինչպէս հայելիին մէջ»:...
«Այժմ խելամիտ եմ փոքր ի շատէ»:
«Արդ՝ կը մնան **հաւատք, յոյս, սէր.** այս երեքը. բայց
ասոնցմէ մեծը **սէրն է»**—Ա. Կորն. ԺԳ.11-13:

Մահը մեր կեանքի մեծագոյն կորուստը չէ, մարդ իր մեծագոյն կորուստը կը կրէ երբ իր մէջ կը մահանայ ապրելու տենչը, պայքարելու կամքը և ծառայելու պատրաստակամութիւնը: Սուրբն Ներսէս Շնորհալի կ՛երգէ.

**«Տենջալուդյդ տեսլեամբ, տուր ինձ
յագենալ, Տէր Յիսուս Քրիստոս»:**

**եթէ կ՛ուզես աւելին գիտնալ, բանալին հու
ձեռքդ է: Պայմանը հաւատա՛լ, յուսալ և
սիրել է զԱստուած ըստ Մարդեղացեալ
Յիսուս Քրիստոսի:**

Յուլիս 12, 2000
Թորոնթօ